

ДАВОРЈЕ НА ПОЉУ КОСОВУ

1

где је призрен, славни град,
где су царски двори?
где душанов златни век,
што чудеса створи?
све прогута косово
паде српска слава,
где су били градови
сада расте трава.

косово, црно поље, ти срба друже неверни,
кому цветом цветаш, ком ли се ресиш тако?
весном суво твоје промењујеш лице печално
ал' прескорбне спомен беде променит' не знаш
жаром реке твоје засушују образе влажне,

о кончињу златотканом
обрће се коло среће,
живот човек свој подмеће,
да задржи срећу за се.
ал' сред рада и гордиње
иде беда изненада,
и небољом данас страда,
што је јучер силно било

2
 где су оне победе,
 где триумфи сјајни,
 када српски царевни
 војеваше славни?
 у песнама певаца
 глас им само траје,
 да потомку већу скорб
 и тугу задаје.

ситнице, хладна водо, куд одоше струје ти јасне,
 које друга среће, немање, гледаше бој?
 ситнице, тужна водо, ком предаде крваве струје,
 када се борци наши даше за народ на смрт?
 крваво лице твоје испира росната весна,
 крвава срца нашег тко ће изапати бол?

као живота мутне струје
 мала река ток разлива,
 путујући већа бива
 тужним падом, тужом штетом.
 и кад букне, кад нарасте,
 гроб јој снњи море справља;
 тако судба назад ставља
 што се јучер узвисило.

8.
 сјајно сунце пламено,
 како с' онда било,
 кад је облак штитова
 твоје лице скрило?
 јесу л' били срчани
 србаља јунаци;
 јесу л' стали душмани
 бујни и опаци?

9.
 бесни, пушта неслого,
 к'верн адске змије,
 где би знала живети
 да србина није.
 чедо страсти, несрећо,
 брза у слепоћи,
 кад србина нестане,
 ком ћеш онда поћи?

10.
 тугом тужи косово,
 кад зима наступи,
 кад му лице ружично
 бритка слана сруби.
 сетно поље косово!
 доћи ће ти цвеће;
 ал' цвет наше сјајности
 нигда више неће.

13.
 о суете и суетства,
 и несталне игре света
 брза су нам кратка лета,
 јошт је брже коло среће.
 шта косовску оплакујеш
 петстотну грозну штету?
 беда влада свуд на свету,
 и удар је судбе близу.

ГРОБ ОБИЛИЋА

Где Косово крваво се пружа,
И гробовебела кити ружа,
И невена проницава струк,
Тамо сјајна паде српска слава,
Зора мраком потамнила плава,
Тужан рода њу оплака звук.

Гроб до гроба цвећем искићени,
И сузама ропским заливени,
Там' се виде; и док вечност траје
Њина слава у потомству сјаје.

Ту витешки почивају дуси,
Храбра чеда несложног народа;
Гробове им плачна вила бруси
Чело крста заспала слобода.

Васа Живковић

ТРЕНУТАК РАВАНИЦЕ

За толико рана не би бела слеза
Кад Србија крвљу уми лице
Сможе снаге да сахрани кнеза
До Косова све су Раванице

Гласници су несреће симболи
Црне птице слуте удовице
Мермер пуца гроб одоздо боли
До Косова све су Раванице

Хладан мермер смрт Лазару вида
Кнез на фрески у срцу Милице
Стефан расте као да се зида
До Косова све су Раванице

Милован Витезовић

МОЛТВА

ПОМОЗИ, ГОСПОДЕ,
ДА ОБОРЕНА У ПРАХ, ИЗ ПРАХА
УСТАНЕ, ДА СЕ РАСУТА САБЕРЕ, ДА
ОСЛЕПЕЛА ПРОГЛЕДА, ДА УБИЈЕНА,
МУЧЕНА И СПАЉЕНА, ДА
ЗАКЛАНА, ЗГАЖЕНА, ОБЕШЕНА И
РАСПЕТА,
У ЗНАЊЕ И НЕЗНАЊЕ ГРОВОБЕ
СА ХРАЊЕНА, И ИЗ СВИХ ГРОВОВА И
МУКА ВАСКРЕСЛА, ЦЕЛА СРБИЈА
СТАНЕ ПОД ЈЕДАН ВЕНАЦ!
ЉУБОМНР СИМОВИЋ

ЗАДУШНИЦА

На свиленој мјесечини из Вилова пустог дола
Са колибе скидам чини успаванком преог бола

Од кад су је зачарали кукавица ћук и сова
С нама нису вечерали Небесници са Косова

Мирбоже се црне јеле из сјећања и глог сине
За нама се гробља селе у даљине у висине

И у земљи и на небу и из ових тавних слова
За живима мртви зебу тужна браћо са Косова

И за живе и за мртве задушницу појем тиху
Почивајте кротке жртве заерљене у
дистиху.

Рајко Петров Ного

ПЕСМА КОСОВСКИХ ЈУНАКА

Христе боже распети и свети,
Српска земља кроз облаке лети.

Лети преко небеских висина,
Крила су јој Морава и Дрина.

На три свето и на три саставно,
Одлазимо на Косово равно.

Кад је драга да одлазим чула,
За капак ми венац заденула.

Збогом први нерођени сине,
Збогом ружо, збогом рузмарине.

Збогом, лето јесени и зимо,
Одлазимо да се не вратимо.

***

Леле, Јоване, шесто ми дете... изгубе!

Леле мајке Милице, чедо, без тебе...

Ој, дете моје малено!...

Што бол гуши ми срце;

Кад Арнаути у село дођоше

Ој, тебе, дете заклаше,

Ој нашу Зорку стргаше,

(ој, рећи више не могу)...

па је на коњче 'итнуше

и за горама турише....

Ни гробља село неима,

огњи у цркву уждише,

Градину с коњи згазише...

Од село српско не оста –

Сам' камен хладан на камен

И душе наше у звезде!

Прибележио Никола Ј. Мариновић

***

... беше ли сунце грануло

и скраму с таме макнуло

кад очи моје видеше

лице ми војна Милије?

Не беше то војно Милија

Но сан мене Стојанке,

Не беше сунце грејало,

Ни тмицу није пробило;

Та бурма, с прста, жежена,

Севну на лице моје усахло;

Да зарне децу без оца –

Да светли њима путове

Кад за ' леба замину,

Кад у битку отидну...

Милија, црни ми војно,

Што те качаци убише –

Кад си свећу палио

За душу оца Душана,

У цркву Свете Богородице,

На празник Свете Тројице...

Забележио Никола Ј. Мариновић у Призрену 1988

Надежда Петровић - Стари шедран у Призрену (1913)

Надежда Петровић - Стари Призрен (1913)

СЕНИМА КОСОВСКИХ ЈУНАКА

Кад ми долазите

Нека то увек буде – ноћу;

Таме векова ... овде разапете,

Да измерим – вашом светлошћу!

Кад ми долазите

Нека то не буде с кишима

... да би могли да разумете

удес Косова мојим – сузама!

Кад ми долазите

Нека то не буде с јесени

...већ у пролеће;

да вас – уместо мене –

дочека божур – ваше цвеће!

Кад ми долазите

Немојте доћи без мача!

Нека сечиво његово срце моје расцепи

... да ми десница ојача!

Надежда Петровић

Поље косовских божура (1913)

Кад ми долазите

Занавек останите у мојој души;

У вашим је мрвама и данас обзоре

света!

Ово згариште своје убице

презире,

Али без ваших сени мртва је и

моја освета!

Никола Ј. Мариновић

СВЕТИ ВЛАДИКА НИКОЛАЈ

НЕБЕСКА ЛИТУРГИЈА

1.
Хај, шта се оно чује из даљине:
Дал' су вјетри, дал' су вихорови,
Ил' шуморе горе јаворове,
Ил' са земљом трава разговара,
Ил' пјевају на небеси звијезде?
2.
Нит' су вјетри, нит' су вихорови,
Нит' шуморе горе јаворове,
Нит' са земљом трава разговара,
Нит' пјевају на небеси звијезде,
Но служи се Света Литургија,
У Небесном Царству Христовоме.

3.
Службу служи Јован Златоусти,
И са њиме три стотин' владика,
Све владике земних мученика,
И три хиљад' часних свештеника,
Свештеника Божјих угодника.
Ђаконује ђаконе Стеване
Свети Павле чита Посланије,
Свети Лука свето Вангелије,
Крсте држи царе Константине,
А рипиде Свети стратилати,

Димитрије и с њим Прокопије,
Георгије и с њим Јевсатије,
И остали многи стратилати,
Огањ носи Огњена Марија,
Тамјан пали Громовник Илија,
Свети Врачи помазују миром,
А Крститељ водом покропљава.
Херувими поје Херувуку,
А Цар Славе сједи на пријестолу,
Лицем својим небо освијетљава.
С десна му је Света Богомајка,
Огрнута звјезданом порфиром,
Свети Сава жезал придржава,
А народа ни броја се не зна,
Више га је но на небу звијезда.
Измешани Свеци с Анђелима,
Па се не зна ко је од ког љепши.

4.
Кад се Света Литургија сврши,
Светитељи Христу прилазили,
И пред Њиме поклон учинили,
Најпоследњи Светитељу Саво,
И са Савом Срби Светитељи.
Свети Саво метаније прави,
Ал' се не хтје Светац да усправи,
Већ остаде на земљи лежећи.
Тад прилази Света Богомајка
Да подигне Светитеља Саву,
Јер јој Саво Хилендар посвјети,
Ал' се Саво диже на кољена,
И даље се дићи не хоћаше,
Већ остаде пред Христом клечећи.

5.
Благи Христос Саву миловаше,
Од милоште вако збороваше:
"Чедо моје Немањићу Саво,
Што си ми се тако растужио,
Што си ми се тако расплакао,
Никад тако плакао нијеси,
Ниси тако плак'о за Косовом
Кад је српско потамњело царство,

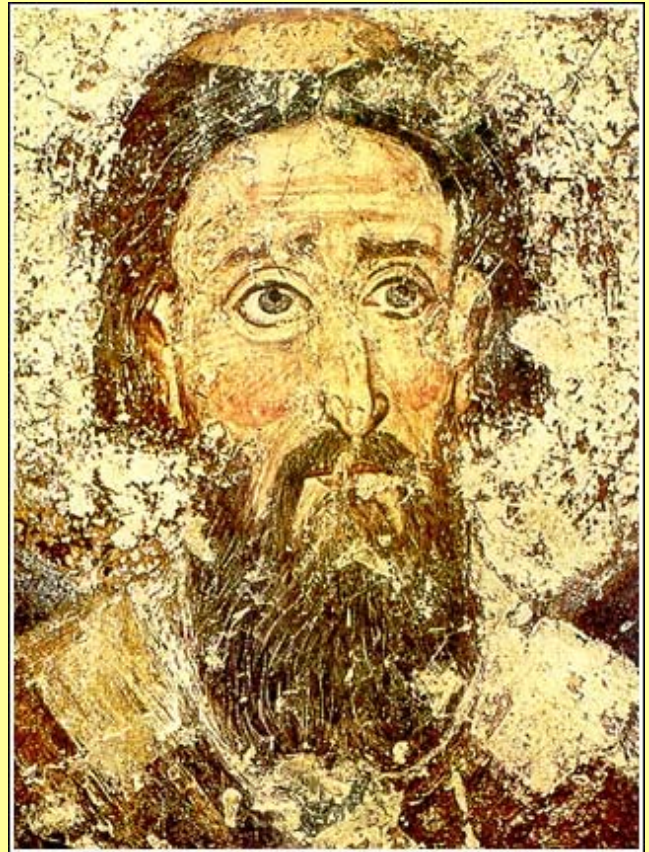

Потамњело царство и господство,
 Казуј мени, моје чедо драго,
 Како стоји сада Србадија:
 Како стоји вјера у Србаља,
 Јесу л' се Срби кано што су били,
 Или су се Саво измјенили,
 Поју ли ми многе литургије,
 Дижу ли ми многе задужбине.
 Кано некад у вријеме Немање,
 И Сина му Светитеља Саве,
 И славнога Милутина краља,
 И Стевана милог ми Дечанца,
 И Лазара мога мученика,
 И Милице славне Љубостињке,
 Ангелине мајке Крушедолке,
 И осталих цара и књегинја,
 Да л' се и сад тако Бог поштује,
 Да л' Србијом свете пјесме брује,
 Јеванђеље да л' се моје шири,
 Српска земља да л' тамњаном мири,
 Свјетли ли се образ у Србина,
 Пред људима и пред Анђелима,
 Великаши да л' праведно суде,
 Богаташи да ли милост дијеле,
 Да л' сусједа сусјед оправдава,
 Да л' нејаког јаки подржава,
 Поштује ли млађи старијега,
 Да л' дјевојке држе дјевојаштво,
 Да л' попови по светињи живе,
 Калуђери да л' за народ клече,
 И да л' грију пештере сузама,
 И за народ топлим молитвама.
 Да ли народ недјељу светкује,
 Да л' празником цркву испуњује?
 Казуј мени, дични Светитељу,
 Српског рода други Спаситељу,
 Каква ти је голема невоља,
 Те ти рониш сузе низ образе,
 Пјесму неба плачем завршаваш?"

6.

Тад говори Светитељу Саво:
 "О Господе Велики и Силни,
 Пред киме се тресу Херувими,
 Има л' ишта Теби непознато?
 Та Ти видиш срце у човјека,
 И познајеш најтајније мисли.
 Видиш црва под кором грмовом,
 Под каменом гују отровницу,
 На дну мора свако зрно пјеска.
 Не могу се од Тебе сакрити,
 Тамних људи, тамна безакоња

Због којих Си на Крсту висио;
 Али Твоја Љубав све покрива,
 Из љубави незнаније јављаш,
 Из љубави Ти о знаном питаш,
 Да Ти кажем што Ти боље знадеш."

7.

"Нису Срби као што су били,
 Лошији су него пред Косовом,
 На зло су се свако измјенили,
 Ти им даде земљу и слободу,
 Ти им даде славу и побједу,
 И државу већу Душанове,
 Ал' даром се Твојим погордише,
 Од Тебе се лицем окренуше.
 Господа се српска измјетнула,
 На три вјере оком намигују,
 Ал' ни једну право не вјерују,
 Православље љуто потискују,
 Одрекли се српскога имена,
 Одрекли се својих Крсних Слава,
 Свеце своје љуто увриједили.
 А ко диже цркву задужбину,
 Не диже је Теби него себи.
 Цркве дижу да их виде људи,
 Цркве дижу, Богу се не моле,

Нит' Божји закон испуњују,
 Великаши правду погазили,
 Богаташи милост оставили,
 Не поштује млађи старијега,
 Но се млађи паметнији гради,
 Нит' нејаког јаки подржава,
 Већ га ломи док га не саломи,
 Нит' сусједа сусјед оправдава,
 Већ се куне криво за неправду,
 Због блатњаве земље од аршина.
 Свјештеници вјером ослабили,
 Калуђери посте оставили,
 Нит' дјевојке држе дјевојаштво,
 Свилу носе, гријехом се поносе,
 Млади момци поштењу се смију,
 А свој разврат ни од ког не крију,
 Нити народ за недељу мари,
 Нит' за празник ни обичај стари,
 Нит' празником цркве испуњује,
 Празне цркве ко пећине пусте,
 Празне душе па празне и цркве;

Свуд се црни црно безакоње,
 Стид ме једе и стид ме изједе,
 Због гријеха народа мојега,
 Што и мене држиш близу Себе,
 Зато плачем мој предраги Спасе,
 Вјечност ми је кратка за плакање,
 Волио бих у паклу бити,
 Само Срби Богу да се врате."

8.
 Мирно Господ саслушао Саву,
 Па подиже своју Свету Главу;
 И мислима небеса потресе,
 Заблесташе муње и громови,
 Надуше се гарави облаци,
 Лед се просу о Петрову дану,
 Сва побјеле земља Србинова,
 Ка' од губе губава гријешница,
 Закукаше Срби у невољи,
 Ал' се Живог Бога не сјетише,
 Нити Бога ни својијех гријеха.
 А све Саво на кољена клечи,
 Блиједо му је лице од ужаса.

9.
 Тада Господ устеже облаке,
 Да не паде киша ни росица,
 Благо сунце у жар се обрати,
 Сва сагоре земља Србинова,
 Пресушише ријеке и потоци,
 Прекапише дубоки кладенци.

Закукаше Срби у невољи,
 Ал' се Живог Бога не сјетише,
 Нити Бога ни својијех гријеха.
 А све Саво на кољена клечи,
 Блиједо му лице од ужаса.

10.
 Тада Господ ваши попустио,
 По воћу се ваши ухватише,
 Обрстише шљиве и јабуке,
 Сасусише питоме воћњаке,
 По питомој земљи Србиновој,
 Закукаше Срби у невољи,
 Ал' се Живог Бога не сјетише,
 Нити Бога ни својијех гријеха,
 А све Саво на кољена клечи,
 Блиједо му лице од ужаса.

11.
 Тада Господ помор попустио,
 Да помори и старо и младо.
 Ударише љуте бољезање,
 Тијесна гробља, а мало гробара,
 Гробарима отежаше руке.
 Закукаше Срби у невољи,
 Ал' се Живог Бога не сјетише,
 Нити Бога ни својијех гријеха.
 А све Саво на кољена клечи,
 Блиједо му лице од ужаса.

12.
 Тада Господ кризу попустио.
 Пуна земља свакога обиља,
 А сви вичу нигдје ништа нема.
 Закукаше Срби у невољи,
 Ал' се Живог Бога не сјетише,
 Нити Бога ни својијех гријеха.
 А све Саво на кољена клечи,
 Блиједо му лице од ужаса.

13.
Тад сатану Господ одријешо,
Из пакла га на Србе пустио,
Да до рока своју вољу врши,
И да чини шта је њему драго,
Са државом и са српским тијелом,
Само да се не дотиче душе.
А сатана војске подигао,
Од звјериња свога и људскога,
Све од самих Божјих противника,
И својих једномишљеника,
Којих би се марва застидјела,
И вепрови дивљи посрамили.
Пакленим их огњем
наоруж'о,
Повео их на земљу Србију.

14.
Бљуну огањ из адових жвала,
Па запали кућу Србинову,
Све разгради што је
саграђено,
Све прождера што је
умјешано,
Све однесе што је изаткано,
Све разграби што је
уштеђено,
Све раскући што је закућено,
А господу у окове веза,
Старјешине врже на вјешала,
Ил' умори у тамници,
Поби момке, зацрни ђевојке,
Згрчи мајке над кољевке празне,
Над кољевке празне и краве.
Још завеза језик у Србина,
Да не смије пјеват' ни кукати,
Нити Божје име спомињати,
Нити брата братом ословити;
Још завеза ноге у Србина,
Да не смије слободно ходати,
Осим туда где га коноп води,
Коноп води или кундак гони;
Још завеза руке у Србина,
Да не смије радит ван кулука,
Нити сјести, нити хљеба јести,
Без сатанске горе заповјести,
Нити ђецу своју својом звати,
Нит' слободно мислит' ни дисати.

15.
Тако ишло задуго земана,
Док набуја земља Србинова,
Од мртвијех српских тјелеса,
И од крви српских мученика,
Ка' тијесто од јакога квасца.
Тад Анђели Божји заплакали,
А Срби се Богу обратили,
Јединоме своје пријатељу,
Јединоме своје Спаситељу,
Вишњем Богу и Светоме Сави.
Тад се Саво стресе од ужаса,
Скочи, викну иза свега гласа:

"Доста Боже, поштеди
остатак!"

Тад је Господ послушао
Саву,
На српско се робље
ражалио,
Те Србима гријехе
опростио.

16.
Засија се лице Србиново,
Зазвонише звона на весеље,
Замириса земља од
тамјана,
Заблиста се Христова
Истина,
Зацари се милост и
поштење,
Анђели се са неба
спустише,

Па Србију земљу загрлише.
Хај, шта се оно чује из даљине?
То се опет служи Литургија,
У небеском Царству Христовоме,
Службу служи Светитељу Саво,
И са њиме три стотин' владика,
И три хиљад' српских свештеника,
Ђаконује архиђакон Стево,
А са њиме ђакон Авакуме,
Што на коцу за Христа пострада,
На бијару усред Биограда.
А Цар Славе сједи на пријестолу,
Док се земља грми ка' олуја,
То Србија кличе - Алилуја!
Благо мајци која Саву роди,
И Србима док их Саво води.